رەشكى - ھەسەت

تاھىرجان ئابباس (تۈركىيە)

قەغەز - قەلەمگە يات بىرى بولمىغان بولساممۇ قانداقتۇر بۇ قېتىم قولۇمغا قەلەم ئالغىنىمدا تەمتىرەپ تۇرۇپ قالدىم. ئاردىدىن بىر ھەپتە ئۆتۈپ كەتتى. بۇ بىر ھەپتە ئىچىدە نېمىنى يېزىش ۋە تېمىنى قانداق تاللاش ئۈستىدە كۆپ ئويلاندىم. بىر قانچە ماتېرىيال كۆردۈم. ئابدۇشۇكۇر مەمتىمىنىڭ «يىپەك يولىدىكى توققۇز ھېكمەت» ناملىق ئەسىرىنى ئوقۇپ تاماملىغىنىمغا بىر قانچە كۈن بولغان بولسىمۇ، بۇ ئەسەرنى يەنە قايتا ئوقۇپ چىقىش قارارىغا كەلدىم - دە، قولۇمغا كىتابنى ئېلىپ مۇندەرىجىسىگە نەزەر سالدىم. «روھنى ساغلاملاشتۇرۇش مىللەتنى گۈللەندۈرۈشنىڭ مۇقەددىمىسى» دېگەن ماقالە كۆزۈمگە ئالاھىدە چېلىقىپ تۇراتتى. كىتابنىڭ باش بېتىگە بېرىلگەن بۇ ماقالىنى ئۆز ئىچىگە ئالغان تېمىلارغا كۆز تىكتىم؛ «ھەسەتخورلۇق - مىللەتنى خارابلاشتۇرىدىغان خەتەرلىك روھى ئىللەت» دېگەن تېما دىققىتىمنى تارتتى.

بۇ تېمىنى قايتا- قايتا ئوقۇپ چىقتىم، ئاخىرىدا بىر قانچىلىغان ئىللەتلەر ئىچىدىن «رەشكى - ھەسەت» تىن ئىبارەت بۇ روھى ئىللەتنى سۆزۈۋالدىم - دە، ئۆزۈمگە سوئال قويۇپ: «زادى بۇ ئىللەتنىڭ بىزدىكى ۋەزىنى قانچىلىك؟» دەپ قەلبىمنىڭ جاھان ئەينىكىگە قاراپ، ئۆزىمىزنىڭ ماكان سەتھىدىكى(يۇزى) قىياپىتىمىزگە نەزەر سالدىم. نېمە ئامال، مېنىڭ، سىزنىڭ، ئۇنىڭ ھەتتا ھەممىمىزنىڭ روھىيىتىمىزدە «مايىلىق قۇرت» تەك ئۆملەپ تۇرغان تالاي روھى ئىللەتلىرىمىزنىڭ «مەنمەنلىك» ھالقىسىغا چېتىلغان بۇ ئىللەتنىڭ ھاكاۋۇر گەۋدىسىنىڭ «سەمرىۋالغان ئەرۋا» قا ئوخشاش مەغرۇرانە ھالىتىنى كۆردۈم. ئاخىرى قاپ يۈرەكلىك قەلەم بۇ خىل «سېمىز ئەرۋاھ» نىڭ ئۇ خىل «ئورۇق ئەرۋاھ» نى غاجىلاپ يەپ، سەمرىپ غاپىللىق خامۇشلۇقى ئىچىدە ئۆزىنى بىلمەس، ئەدەپكە قايتماس، ئادەمىيلىكتىن ئۇزاق روھى خەستىلىككە مۇپتىلا بولغان قارا دىلىنى مەنسۇي ئوپېراتسىيە پىچىقى ماھىيىتىدىكى قەلەم تىغىم بىلەن يېرىپ تاشلاش مەقسىتىدە، ناھايەت بۇ تېمىغا پىكىر ئايۇتنىمىنىڭ تۆر بېشىدىن ئورۇن بەردىم.

رەشكى - ھەسەت، مىللەتنىڭ قەلبىنى تىلىدىغان روھى ئىللەت ۋە پارچىلىنىپ كېتىشكە ئاپىرىدىغان ھالاكەتتۇر. رازى رەشكى - ھەسەت توغرىسىدا: «ھەسەت بىر خىل يامان ئادەت، ئۇ ئىچى تارلىق ۋە بېخىللىقنىڭ ئالامىتى. ھەسەتخور ئۆزى ئېرىشەلمىگەچكە، باشقىلارنىڭمۇ ئېرىشىشىنى ھەرگىز خالىمايدۇ[1]» دېگەن بولسا، ئابدۇشۇكۇر مەمتىمىنىڭ ئۆزىنىڭ يىپەك يولىدىكى توققۇز ھېكمەت ناملىق ئەسىرىدە بۇ روھى مەرەز ھەققىدە مۇھاكىمە خاراكتېرلىك يەكۈن چىقىرىپ، ھەسەتخورلۇق روھىيىتىنىڭ ھەقىقىي قىياپىتىنى مۇنداق ئېچىپ بەرگەن: «مەلۇمكى، رەشكى - ھەسەت روھى ئازادىلىك، ئەركىن دېموكراتىك روھنىڭ دەل ئەكسىچە مىللەت روھىيىتىدىكى جۇملىدىن، ھەسەتخور ۋۇجۇدىدىكى ئەسەبىي ئىللەت. رەشك - ھەسەت ئەپسانۋى چۆچەك شەكلىدىكى دوزاخ بولماستىن، دەل رېئال، ھەقىقىي جەھەننەم. ئۇنىڭ ئوتلىرى نەپسانىيەت ۋەسۋەسىسى بىلەن يانغان. ئۇنىڭ ئاپەتلىك يالقۇنلىرى ئۆزىنىڭ ناقابىللىقى ۋە بەختسىزلىكى بىلەن باشقىلارنىڭ ئىقتىدارى ۋە سائادەتمەنلىكىنى دۇم يېتىپ سېلىشتۇرۇش ئاساسىدا ئەۋجىگە كۆتۈرۈلگەن. بۇ خىل ھەسەت يالقۇنلىرى ئۇنىڭ ئىقتىدارىغا ۋە بەختكە ئېرىشىش مۇمكىنچىلىرىنىڭ باش كوزىرى بولغان ئەقىل جەۋھىرىنى كۈل قىلىپ، ئۇنى تەپەككۇر، روھىيەت، خۇلۇق - مىجەز ۋە جىسمانىي جەھەتتىن خورىتىپ خارابلىق توپىسىغا يېقىنلاشتۇرىدۇ. ئۇنىڭ تىرىكلەر ئارىسىدىكى پائالىيەتلىرى ھەسرەتتە ئۆلگەن ھەسەتخور ئەرۋاھنىڭ قىساسكار تەلۇلىكلىرىگە ئوخشاپ كېتىدۇ. ھەسەتخور باشقىلارنىڭ سۇرىتىنى تامغا ئېسىپ قويۇپ، ئۇنىڭ بەدىنىگە چاڭگال سېلىپ، گۆشىنى تىتىپ يېگەندەك خىيالى كۆرۈنۈشتىن ئۆزىنى بەزلەپ، ئەمەلىيەتتە ھەر دەقىقە ئۆزىگە چاڭگال سېلىپ، ئۆز گۆشىنى ئۆزى يېگۈچىدۇر[2]»

ئەسلىدە ئىنسانلارنىڭ يارىتىلىشى كائىناتنىڭ ئەڭ گۈزەل سىمۋولى بولسىمۇ، ئۇلارغا بېرىلگەن ئىستېدات، قابىلىيەت ۋە ئەقىل نۇرلىرىنىڭ پەرقلىق بولۇش سەۋەبىدىن ئۇلار تەشكىل قىلغان جەمئىيەتمۇ شۇ جەمئىيەتنى شەكىللەندۈرگۈچى شەخسلەرنىڭ مەدەنىيەت مۇستەۋاسى، كەشپىيات - ئىختىراسى، تەپەككۇر رەھنەماسى، ئەخلاق ئۆلچىمىگە قاراپ پەرقلىق گۈزەللىكلەر بىلەن بېزەلگەن. جۇملىدىن غەرب ئەللىرىنىڭ ياۋروپا - ئاسىيا قۇرۇقلۇقىدا ئۆز-ئارا ئۆچرىشىش بەلبېغى مەركىزى ئاسىيادا ياشاپ كەلگەن بۈگۈنكى ئۇيغۇر خەلقىنىڭ قەدىمكى ئاتا بوۋىلىرىمۇ، تەخمىنەن مىلادىدىن 5 - 6 ئەسىر ئىلگىرى باشلىنىپ ئىككى مىڭ يىلدەك داۋاملاشقان يىپەك يولى ئالاقىلىرى ۋاستىسى بىلەن، ئۆز دەۋرىنىڭ مەدەنىيەت سەۋىيەسىدە ئۆزىگە خاس ئالەمشۇمۇل مۆجىزە يارىتىپ، ئىنسانىيەت ئالىمىنىڭ گۈللىنىشىگە ئۆزلىرىنىڭ زور تۆھپىلىرىنى تەقدىم قىلغان. زامانىنىڭ ئۆتىشىگە ئەگىشىپ

[1]. موسا ساۋۇي: « ئەرەب تىلىدا يېزىلغان پەلسەپە»، ئۇيغۇرچە تەرجىمىسى، 91 - بەت.
[2]. ئابدۇشۇكۇر مۇھەممەتئىمىن: «يىپەك يولىدىكى توققۇز ھېكمەت»، 45، 46 - بەت.

ئىنسانلارنىڭ ئاڭ - ساپاسىنىڭ يۇقىرى كۆتۈرۈلۈشى، مائارىپ، ئەدەبىيات - سەنئەتلىرىنىڭ گۈللىنىشى، دېڭىز - ئوكيان ۋە قۇرۇقلۇق يوللىرىنىڭ تەرەققىي قىلىشى، پەن - تېخنىكا سانائەتلىرىنىڭ ئۇچقاندەك ئىلگىرىلىشى نەتىجىسىدە بەش ئەسىردىن بېرى چۆلدەرەپ تەدرىجىي قۇم بېسىپ كەتكەن قەدىمكى يىپەك يولى بىلەن بىللە مىللىتىمىزنىڭ بىقىياس «شانلىق ئۆتمۈشى» شۇ قۇم ئاستىغا كۆمۈپ تاشلاندى. بۇنىڭدىكى ئاساسلىق ئىللەتنى مۇقەددەس ۋەتىنىمىز باغرىدا خۇددى كەۋسەر ئېقىتىپ نەچچە مىڭ يىل ئاققان قەدىمكى يىپەك يولىنى قۇم ئاستىدا قويۇپ كەتكەن شۇ بەش ئەسىرنىڭ مابەينىدىكى ۋاقىت تىزمىسىنىڭ تارىخ سەھىپىلىرىدىن ئىزدەيدىغان بولساق، ھەر بىر سەھىپىدە ئۆزگىنى غاجاپ ئۆزىنى بوداش، تۆھمەت تېشى ئېتىپ پىتنە تۇغدۇرۇش، گۇرۇپپىلىشىپ باشقىلارنى سەھنىدە ئۇرۇش، ئەمەل-مەنسەپ ھېرىسمەنلىكى ئوچىقىدا ئۆزگىنىڭ بېشىنى ئۈكلەش، يۇرت، مەھەللە ۋە گۇرۇھۋازلىق غېمىدە ئومۇمنىڭ مەنپەئەتىگە قىزىل كۆزلۈك قىلىش، تەمەخورلۇق يۈزىنى تەڭلەپ دىۋانە بولۇش، خۇشامەتچىلىك قىلىپ ئىنسانىي غۇرۇرىنى دەپسەندە قىلىش، ئىككى يۈزلىمىلىك قىلىپ نامەردلىك قىلىش، چېقىمچىلىق قىلىپ خائىنلىق قىلىش، ساتقىنلىق قىلىپ دوستۇم، ئۇستازىم دېمەي ئاسىيلىق قىلىش، ھاماقەتلىك قىلىپ پىتنىگە يول ئېچىش، شۆھرەتپەرەسلىك قىلىپ مەمەدان بولۇۋېلىش، خۇمسىلىق قىلىپ تالانت ئىگىلىرىنى ئارقىدىن ئۇرۇش، ھۇرۇنلۇق قىلىپ ئومۇمنىڭ ئىشىغا قاتناشماسلىق قاتارلىق بىر تۈركۈم ھالاكەت ھالقىسىغا چېتىشلىق سەلبىي ھالەت قېلىپلىرىنى شەرەپ تاختىسى قىلىپ بوينىغا ئېسىۋالغان رەشكى - ھەسەت ۋە مەنمەنچى قەھرىمانلىرىنىڭ قانلىق قىلىچىنىڭ قۇربانى بولغان بابا رەھىم مەشرەپ، مۇھەممەد سىدىق زەلىلى، مۇھەممەد بىننى ئابدۇللاھ خاراباتى، ئابدۇقادىر داموللام، مەمتېلى ئەپەندى، ئابدۇخالىق ئۇيغۇر، لۇتپۇللا مۇتەللىپكە ئوخشاش قانچىلىغان ئېرپان بۇلاقلىرىمىزنىڭ ئىسسىق قانلىرى بىلەن بويالغانلىقىنى كۆرىمىز.[3]

ئۆز ۋاقتىدا جانابى ئاللاھ ھەزرىتى ئادەم ئەلەيھىسسالامنى تۇپراقتىن يارىتىپ، ئۇنى ھۆرمەتلەش يۈزىسىدىن پۈتۈن پەرىشتىلەرنى ئۇنىڭغا سەجدە قىلىشىغا بۇيرۇغاندا، شەيتان ئۆزىنىڭ ئوتتىن يارىتىلغانلىقىغا تەمەننا قىلىپ ھەسەتتىن ھاكاۋۇرلۇقى ئېشىپ ئادەم ئەلەيھىسسالامغا سەجدە قىلىشتىن باش تارتىپ، جانابى ئاللاھنىڭ رەھمەت دائىرىسىدىن قوغلانغان، ئاندىن جانابى ئاللاھنىڭ ئادەم ئەلەيھىسسالام ۋە ئۇنىڭ ئايالى ھاۋا ئانىنى جەننەتتە تۇرغۇزۇپ ئۆزىنىڭ نېمىتىدىن بەھرىمەن قىلغانلىقىغا چىدىماي ھەسەت قىلىپ، ئۇلارنى ئازدۇرۇپ نەتىجىدە ئۇلارنىڭ جەننەتتىن چىقىپ كېتىشىگە سەۋەب بولغان. ھەزرىتى ئادەمنىڭ ئوغۇللىرى ـــ ھابىل بىلەن قابىل، ئۆز ۋاقتىدا ئاللاھ ئۈچۈن قۇربانلىق قىلىشقا بۇيرۇلغان، نەتىجىدە ھابىلنىڭ قۇربانلىقى قوبۇل بولۇپ قابىلنىڭ قوبۇل بولمىغان، بۇنىڭغا چىدىمىغان قابىلنىڭ دىلى ھەسەت ۋە نادامەت ئوتىدا كۆيۈپ ئاقىۋەت ئۆز قېرىندىشىنى ئۆلتۈرۈش بىلەن يەر يۈزىدە تۇنجى قېتىم ئادەم ئۆلتۈرۈش جىنايىتىنى سادىر قىلغان.

دېمەك رەشكى - ھەسەت ۋە مەنمەنلىك پەقەت بىز مىللەتنىڭ ئىختىراسى ياكى بىزگىلا خاس نوقۇل ھادىسىمۇ ئەمەس. بەلكى، ئۇنىڭ ئۇرۇقىنى كۆكتە ئىبلىس سالغان بولسا، قابىل يەردە كۆچىتىنى تىككەن. مەلۇم مەنىدە بۇ ئىللەت باشقا مىللەت - خەلقلەر روھىيىتى ۋە ئىجتىمائىي تۇرمۇشىدىمۇ كۆرۈنىدۇ. لېكىن شۇنى ئېتىراپ قىلماي تۇرالمايمىزكى، بۇ ئىللەتلىك كۆچەتنىڭ يىلتىز تارتىپ كۆكلەپ باراقسانلىشىشىدا نىياز ھېكىم بەگ، مەھمۇد پوچى، يۈسۈپ چاڭموزا، ھېلىم مەزىن (تاز مەزىن) ۋە ئابدۇغۇپۇر داموللا شاپتۇلدەك[4] «ئۇستا باغۋەنلىرىمىزنىڭ» جاپالىق ئەمگىكىنىڭ مېھنەت ئەجىرى باشقا ئەللەردىكى باغۋەنلەرنىڭ ئەمگەك مەھسۇلاتىنى ھەسسىلەپ بېسىپ چۈشكەن.

شۇنىسى ئاچچىق ھەقىقەتكى، مەزكۇر باغۋەنلىرىمىزنىڭ زەقۇم (ئاچچىق، زەھەر) مېۋىلىرىدىن يەپ رەشكى - ھەسەت ۋە مەنمەنلىك ئىللەتلىرىنى بۈگۈنكى تەرەققىيات ۋە ئۇچۇر دەۋرىگە ماس تۈركۈملەشتۈرۈپ پائال ھەرىكەت ئېلىپ بېرىۋاتقان ئادەم سۈرەت، ئىبلىس تەبىئەت مەخلۇقلار بۈگۈنمۇ يوق ئەمەس. يوق ئەمەسلا ئەمەس؛ بەلكى تەرەققىي قىلىپ گۇرۇھ- گۇرۇھ، پىرقە- پىرقىگە بۆلۈنۈپ سايلام ھەسەتلىرى، مۇكاپات ھەسەتلىرى، ئەسەر نەشر قىلىش ھەسەتلىرى، ئىلمىي مۇۋەپپەقىيەت ھەسەتلىرى، ئۇنۋان باھالاش ھەسەتلىرى، ئەمەل - دەرىجە ھەسەتلىرى، توي - تۆكۈن ھەسەتلىرى، ئۈلپەت - مەشرەپ ھەسەتلىرى، يۇرتۋازلىق ھەسەتلىرى، قەددى - قامەت ھەسەتلىرى، بەختى - ئامەت ھەسەتلىرى[5] گە ئوخشىغان رەشكى - ھەسەت ۋە مەنمەنلىكنىڭ ھەر خىل شەكىل - نۇسخىلىرىنى كەشىپ قىلىپ كۆز-كۆز قىلماقتا. مېلى بازا تاپمىسا كۇسۇلدىشىپ دوستلىشىپ، سوكۇلدىشىپ شېرىكلىشىپ، بۇرۇن يالىشىپ ئۈلپەتلىشىپ غايىۋانە ھەسەتخورلۇق، ۋاكالىتەن (ھاۋالە خاراكتېرلىك) ھەسەتخورلۇق، ئۆزىنى نەس باسقانلىقنىڭ ئۆچىنى چىقىرىۋېلىش خاراكتېرىدىكى ھەسەتخورلۇق، ئۆزىدىن بىر - ئىككى دەۋر كېيىنكىلەرگە قارىتىلغان ھەسەتخورلۇق، ئۆزىدىن پېشقەدەملەرنى پۇتلىكاشاڭ سانايدىغان ھەسەتخورلۇق قاتارلىق تېخىمۇ غەلىتە، ئاجايىپ-غارايىپ رەشك - ھەسەت تۈرلىرىنى[6] ئىختىرا قىلىشىدۇ. بۇ مەخلۇقلارنىڭ نەزىرىدە ئاجىزلارنىڭ ئاچچىق نالىسى ئۆزلىرىنىڭ ھۇزۇر خوشلۇقى ، زالالەت ئىڭرىشى ئۆزلىرىنىڭ ھالاۋەت مۇڭى، جاھالەت يارىسى ئۆزلىرىنىڭ شىپالىق

[3]. ئابدۇشۈكۈر مۇھەممەتئىمىن: «يىپەك يولىدىكى توققۇز ھېكمەت»، 146 – بەتكە قاراڭ.
[4]. ئابدۇشۈكۈر مۇھەممەتئىمىن: «يىپەك يولىدىكى توققۇز ھېكمەت»، 45، 46 - بەتكە قاراڭ.
[5]. ئابدۇشۈكۈر مۇھەممەتئىمىن: «يىپەك يولىدىكى توققۇز ھېكمەت»، 42 – بەتكە قاراڭ.
[6]. ئابدۇشۈكۈر مۇھەممەتئىمىن: «يىپەك يولىدىكى توققۇز ھېكمەت»، 44 – بەتكە قاراڭ.

ئەۋلاد گۇرۇپپىسى
www.swat.org
www.uyghurkitap.com
ئۇيغۇرچە ماقالە، قەدىمىي ئەسەر ۋە قولىيازمىلار ئامبىرى

دوربىسى، كۆلۈپەت قىسمىتى ئۆزلىرىنىڭ بەخت ئامىتى...

ئەسلى ھەقىقەت ۋە چىن ئىنسانلىق كۈنمىزدە بولۇپمۇ بىزگە ئوخشاش ئۆز تەقدىرىنى باشقىلارنىڭ قولىغا تۇتقۇزۇپ قويۇپ پەريات چېكىۋاتقان دىلى سۇنۇق، كۆزى ياش، روھى ئېزىلگەن خەلقنىڭ ئەمەلىي تەقەززاسى رەشكى - ھەسەت، مەنمەنچىلىك، ھاۋايى - ھەۋەس كەبى مەرەز - ئىللەتلەرگە قارشى مۇجادىلە ۋە كۈرەش ئىرادىسىگە ئىگە ھەقىقىي ۋىجدان ئىگىسى، ئىسمى جىسمىغا لايىق ۋەتەن ئوغلانىنى تەلەپ قىلىدۇ. ئۇ شۇنداق ئەركسۆيەر ۋەتەن ئوغلانىدۇركى، ھەقىقەت يولىدا پۈچۈلۈنۈپ تۇرىدىغان، باشقىلار ئۈچۈن پىداكار، چامىنىڭ يېتىشىچە سەبىر - تاقەتلىك ۋە تەمكىن، چوڭ سۆزلەپ لاپ ئۇرۇشتىن كۆپرەك ئۆز ئەمەلىيتى بىلەن ياشايدىغان، باشقىلارغا ئۈرنەك، ھەربىر ئوغلانىدۇر. ئۇنىڭ ئىچكى دۇنياسى مۇقەددەس دىنى، ئەزىز خەلقى، مۇبارەك ۋەتىنى يولىدا ھەر زامان يالقۇنلۇق تونۇر كەبى كۆيىدۇ، ئەمما ئۇ «كۆيدۇم» دەپ ئەسلا نالە -پەرياد چەكمەيدۇ، بەلكى ئۆزىنى بىلمەي تەمتىرەپ قالغۇچىلارنىڭ زەئىپ روھىغا دىنىي چۈشەنچە، ۋەتەن مۇھەببىتى، مىللىي ئاڭ جۇلالىنىپ تۇرىدىغان نۇرانە ئېنېرگىيە تەقدىم قىلىدۇ. ئۇ ئۆزىنىڭ ھەربىر ھەرىكەت لايىھەسىنى دائىم تارىخنىڭ ئىبرەتلىك ئەسلىمىلىرىگە قاراپ تۈزىدۇ. ئۇ شۇنداق بىر ئوغلاندۇركى، ئۇنىڭ يۈرىكى «دىن، ۋەتەن، مىللەت» دەپ سۇقىدۇ، بۇ يولدا ھەرقانداق بىر ۋەزىپە ئاساسلىق تېما بولغاندا خۇشاللىق بىلەن پۈتۈن ئازرۇ - ئىستەكلىرىدىن ۋاز كېچەلەيدۇ، ھەممىگە باغرىنى ئاچالايدۇ، ھەممىنى قۇچاقلىيالايدۇ، ھەممە كىشى بىلەن قېرىنداشلارچە سەممىي دوست، ۋاپادار يولداش بولالايدۇ، ھېچ كىم بىلەن جېدەل - ماجىراغا كىرمەيدۇ، ھېچكىمگە قارشى دۇشمەنلىك قىلمايدۇ. ئۇ ئۆز كۆز قارىشى، ئۆز چۈشەنچىسى، ئۆز مەسلەك ۋە ۋەزىپىسىگە كۆرە بىر قىسىم تالاش ۋە ئازرۇلاردا بولغان بولسىمۇ، قەتئىي باشقىلار بىلەن رىقابەتكە، سۈركىلىشكە چۈشمەيدۇ. بەلكى دىنى، ۋەتىنى، خەلقى ئۈچۈن خىزمەت قىلىش يولىدىكى ھەممە كىشىنى ياخشى كۆرىدۇ ۋە ئۇلارنىڭ پۈتۈن ئوڭۇشلۇق پائالىيەتلىرىنى قىزغىن ئالقىشلايدۇ، ھەمدە ئۇلارنىڭ رايى، كۆز - قارىشى، پىكىر ۋە خىزمەت پىرىنسىپلىرىغا ھۆرمەت قىلىدۇ. بىر يولدا يۈرۈپ، بىر پىكىرده ئورتاقلاشقانلار بىلەن ئەسلا رىقابەتكە كىرمەيدۇ، ئۇلارنىڭ ھەر قانداق ئارتۇقچىلىقى ۋە ئۈتۈقلىرىغا قەتئىي قىزغانمايدۇ، بەلكى قولىدىن كېلىشىچە ئۇلارنىڭ تېخىمۇ كۆپ تۆھپە يارىتىپ قابىلىيەتلىك تالانت ئىگىلىرىدىن بولۇشىغا يارەملىشىدۇ. ئۇنىڭ ئېڭىدا ماقام، مەنسەپ، شان - شۆھرەت، نوپۇز ۋە ھەيۋەت دەيدىغان نەرسە مەۋجۇت ئەمەس. ئۇ ئۆزىنىڭ يولداشلىرىنى، مەسلەكداشلىرىنى ۋە سەپداشلىرىنى ئومۇمەن ھەر ئىشتا ۋە ھەرقانداق يەردە ئۆزىدىن ئارتۇق كۆرىدۇ. دىن، ۋەتەن، مىللەتكە خىزمەت قىلىش ئېڭىغا مەنسۇپ ھەرقانداق مەزھەپ، جامائەت، تەشكىلاتلارنىڭ مۇسىبەت ئۈتۈقلىرىنى قىزغىن قارشى ئالىدۇ، ئۆزىنىڭ ھەر قانداق ئۈتۈق ۋە مۇۋەپپەقىيەتلىرى بەدىلىگە باشقىلاردىن تەنتەنە، ئالقىش - ساداسى كۈتمەيدۇ. بەلكى بۇ دۇنيانىڭ خىزمەت، ۋەزىپە، ئىش - ھەربىر ئورنى ئىكەنلىكى ئېڭى بىلەن ئۆزىنى چىن ئىنسانلىق مەسئۇلىيىتىنى مۇكەممەل ئىجرا قىلىشقا ۋەزىپىدار بىلىپ، ئەجرىنى پەقەت جانابى ئاللاھدىن كۈتىدۇ.

ئەپسۇسكى، بەش ئەسىرلىك قىسمەت - تەقدىرىمىزنىڭ زاۋاللىق قوينىدا يېتىشكەن تالاي ئاسىي - جاپىي، قاباھەت ئەۋرۈشلىرىنىڭ ئۆتكۈر ھەسەت تىغى بىزدە مەزكۇر خىسلەتلەرگە يولداش بولالايدىغان، مىللەتنىڭ ئىستىقبالىغا پارلاق نۇر چاچالايدىغان ئەلسۆيەر ئەزىمەتلىرىمىزنىڭ تۇخۇمىنى قۇرۇتۇپ تاشلىدى. شۇ سەۋەبلىك، ئابدۇشۇكۇر مەمتىمىن ئۆزىنىڭ «يىپەك يولىدىكى توققۇز ھېكمەت» ناملىق كىتابىدا تىلغا ئېلىپ ئۆتكىنىدەك، بۇ مۇقەددەس زېمىندا بۆلۈنمە ھاكىمىيەتچىلىك ئۇرۇشلىرى، ئىشانچىلىق ئەسەبىيلىكلىرى، كىتاب كۆيدۈرۈش، مۇتەپەككۇرلارنى دارغا ئېسىش، نەچچە ئونلاپ كاللا مۇنارى ياساش، ئابدۇقادىر دامۇللامغا قەست قىلىش، مەمتىلى ئەپەندىنى كۆيدۈرۈش، ئابدۇخالىق ئۇيغۇرغا قازا چىللاش ۋە زىيالىيلار خۇسۇمەتخورلىقىدىن باشقا بىزدە بىر نادىر چېچەك ئېچىلمىدى. شۇڭا ھازىرغىچە ئىچىمىزدە بىر نوپۇزلۇق رەھبەرلىك يادروسى يوق.

ئەمدى بىزچۇ؟ يەنە بۇ قاباھەت ئەۋرۈاھلىرىنىڭ قۇربانلىرى سۈپىتىدە تۆگە قۇشىدەك بېشىمىزنى قۇمغا تىقىپ ياتامدۇق ياكى «تۇرقۇڭنى تۆزەي دېسەك ئەينەككە قارا، ساۋاق ئالاي دېسەك تارىخقا قارا، پۈتلاشماي دېسەك نادانغا قارا» دېگەن ھېكمەت شامىدا ئۆتكەن ئەسىرلەر قوينىغا نەزەر تاشلاپ تارىختىن ئىبرەت ئالامدۇق؟ بۇ ھەقتە ھەممىمىز ئەتراپلىق ئويلاپ ئىنساپ بىلەن ۋىجدانىمىزنى دەڭسەپ كۆرەيلى! بۇ جەھەتتە ئويلانماسلىق كامالەت روھىدىن چەتنىگەن روھى خۇنۇك، ئەقلى مەجرۇھ، پەيلى بۇزۇقلۇق كېسىلىدىن باشقا نەرسە ئەمەس. بىزنىڭ بۈگۈنكى ھال - ئەھۋالىمىزنىڭ يەنە بۇ كېسەلگە بوغۇلۇپ تەرسا رەشكى - ھەسەت بىلەن ۋىجدان مۇختارىيەتگە نائاب ھالدا تېرىقتەك چېچىلىپ، «ئۇچى - بۇچى» دېيىشىپ يۇرت، جامائەت تۈركۈملىرىگە ئايرىلىپ ئەقىلسىز ھايۋانلاردەك ئۆز بېشىمچە يۇرۇۋېرىشكە تاقەتى يوق. بۇ جەھەتتە كۆزى ئۇچۇق، ئەقلى ئويغاق ھەر بىر ۋىجدان ئىگىسى ئىنساپ بىلەن ئۆزىنى ئومۇمىيۈزلۈك تەكشۈرۈپ كۆرۈپ، مىللەتنى ئەقىل بىلەن سۆيۈشى، ھەر بىر قەدىمىنى ھېرىس ياكى يۈزەكى سەتھى نەزەر بىلەن ئەمەس ھېكمەتلىك پىكىر ۋە ھىممەتلىك غەيرىتى بىلەن بېسىشى، «ئويلىنىپ بېسىلمىغان ھېرىس قەدىمى مەھرۇملۇق مەنزىلىگە يەتكۈزىدۇ» دېگەن ئۇلۇغ ئىبارىنى ئۆزىنىڭ ھايات لەۋھەسىگە نەقىشلەپ ئېلىشى لازىم.

2004 -يىلى، قاھىرە